

İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi: Bir Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Örneği

Gülşün ERİĞÜÇ*
Tolga ŞENER**
Hüseyin ERİŞ***

ÖZET

Mesleklerine hazırlanmakta olan öğrenciler için iletişim becerileri önemli bir konudur. İletişim becerilerinin üniversite öğrencilerine eğitimleri sürecinde kazandırılması ve geliştirilmesi gerekir. Bu araştırmanın amacı, meslek yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerinin belirlenmesidir. Öğrencilerin iletişim becerileri cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri program, sınıf, ailenin yaşadığı yer, anne ve babanın eğitim düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne-babanın tutumları, arkadaşlarla ilişkiler değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi Osmaneli Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 364 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, "Kişisel Bilgi Formu" ve "İletişim Becerileri Envanteri" ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde, yüzdeler dağılımı, t-testi, tek yönlü varyans analizi, Kruskal Wallis analizi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin iletişim becerileri erkek öğrencilerden daha yüksek olarak bulunmuştur. Arkadaşlarıyla ilişkileri olumlu ve sakin olan öğrencilerin iletişim becerileri diğer öğrencilerden daha yüksektir. Diğer değişkenlerin öğrencilerin iletişim becerileri üzerinde farklılık yaratmadığı sonucu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İletişim becerileri, İletişim Becerileri Envanteri

EVALUATION OF COMMUNICATION SKILLS: A VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS SAMPLE

ABSTRACT

Communication skills are an important issue for students who are preparing for their profession. University students' communication skills should be gained and developed in the training courses. The aim of this study is to determine the communication skills of the students in the vocational school. The communication skills of students were investigated with different variables like gender, age, programs, grade level, and living location of family, parents' education, socio-economic level of family, parents' attitudes, and relationships with friends. The study group of the research includes 364 students studying in Bilecik Şeyh Edebalı University Osmaneli Vocational High School. The participants were asked to complete "Personal Information Form" and "Communication Skills Inventory". The data analysis methods used in the study were percentage distribution, t-test, one-way variance analysis, Kruskal Wallis and Pearson's correlation analysis. As a result of the research, it was found that communication skills of female students were higher than the communication skills of male students. Communication skills of students who have positive and calm relations with their friends were higher than other students. Other variables were not created on difference on students' communication skills.

Keywords: Communication skills, Communication Skills Inventory

* Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Sağlık İdaresi Bölümü

** Öğr. Gör. Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı

*** Öğr. Gör. Harran Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı

I. GİRİŞ

Günümüzde insanlar sürekli değişen ve gelişen bir çağda yaşamlarını sürdürmektedirler. Böyle bir değişim içinde yaşayan insanların birbirlerini anlayabilmeleri büyük önem kazanmıştır. Topluluk halinde yaşamak durumunda olan insanlar birlikte varlıklarını sürdürebilmek için, birbirleriyle bağ kurma gereği duyarlar. Bu bağ iletişim ile gerçekleşir (Can ve diğerleri 2006). Kişilerarası etkileşimin temel yapısını oluşturan iletişimin her bireyin yaşamında önemli bir yeri vardır. Günlük yaşantıların temeli insan ilişkilerine dayandığından insanlar iletişim sayesinde ilişkilerini düzenlerler. İletişim sürecini etkin bir biçimde kurma, sürdürme ve bundan bir doyum elde edilebilmesi için, iletişim becerileri gerekir. Başka bir ifade ile etkili kişilerarası ilişkiler için iletişim becerilerinin geliştirilmesine gereksinim duyulmaktadır. Bu da insanların, kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerileri alanında eğitilmesi, bu becerilerin daha açık bir şekilde tanımlanması ve ifade edilmesi anlamına gelmektedir. İletişim becerilerini geliştirmek, aile, iş, okul yaşamında başarılı olmak için gerekli görülmektedir. İletişim becerisi gelişmiş kişiler karşılaştıkları engelleyici yaşantılarla daha sağlıklı başa çıkabilmekte, doyurucu ilişkiler geliştirebilmekte ve iş yaşamlarında daha başarılı olabilmektedirler (Deniz 2003). Etkili iletişim becerilerinin, her türlü insan ilişkisinde ve her türlü meslek alanında ilişkileri kolaylaştırıcı olabildiği ifade edilmektedir. Meslek sahiplerinin başarıları da onların iletişim becerilerine bağlı olarak görülmektedir (Kumcağız ve diğerleri 2011). Çağımızın iş dünyasında yaşanmakta olan değişimlerle birlikte, yeni yaklaşımlar ve yeni bakış açıları ortaya çıkmakta, çalışan bireyden beklenenler, başarı ölçütleri ve çalışma düzeni bunlardan etkilenmektedir. Çalışma ortamındaki bireylerin birbirleriyle nasıl etkileşim içinde oldukları, nasıl iletişim kurdukları ve nasıl anlaştıkları gibi konular önem kazanmaktadır (Erigüç, Durukan Köse 2013).

Üniversite gençliğinin toplumun sosyokültürel yapısının en dinamik ögesi olduğu belirtilmektedir. Ülke kalkınmasında en etkin unsurların; doğal kaynaklar, sermaye ve insan gücü olduğu ve bu unsurların verimli olarak kullanılması gerektiği kabul edilmektedir. Bu nedenle, nitelikli insan gücü yetiştirmek sorumluluğunu üzerine alan üniversiteler, öğrencilerine bilgi, beceri, ideal ve iyi alışkanlıklar kazandırma çabası içinde olmalıdırlar (Deniz, Sümer 2010). Üniversite öğrencilerine verilecek eğitimler kapsamında iletişim becerilerine ilişkin konuların da yer alması gereklidir. Yapılan araştırmalar verilen eğitimlerin üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerinin daha olumlu olmasında etkili olduğunu göstermektedir (Baum 2002; Rees et al. 2004; Hannah et al. 2004; Demirel ve diğerleri 2010; Aebersold et al. 2013). Bu anlamda geleceğe hazırlanmakta olan üniversite öğrencilerinin öğrenim süreleri içinde iletişim becerileri konusunda eğitim almalarının gerekli ve önemli olduğu düşünülmektedir. Böylece öğrencilerin, gerek günlük yaşantılarında gerekse ileride sürdürecekleri meslek yaşantılarında yararlı olacak ve başarılarında önemli bir katkı sağlayacak olan iletişim becerileri konusunda farkındalık yaratmak mümkün olabilir.

Bu araştırmanın amacı, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Osmaneli Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri program, öğrenim düzeyi (sınıf), ailenin yaşadığı yer, annenin ve babanın eğitim düzeyleri, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne babanın çocuklarına karşı tutumu ve öğrencilerin arkadaşlarıyla ilişkileri değişkenlerine göre iletişim becerileri düzeylerini belirlemektir.

1.1. Kişilerarası İlişkilerde İletişim ve İletişim Becerileri

İnsanlar arasındaki ilişkiler, iletişim yolu ile kurulur. İnsanlar yaşantılarını, duygularını, düşüncelerini iletişim aracılığıyla başkalarına iletirler. Bu bakımdan iletişim, kişiler arasında ortak bir anlam yaratmak amacıyla yapılan her türlü etkinlik olarak tanımlanabilir. İnsanoğlu var olduğu andan başlayarak sorunlarını, birikimlerini, deneyimlerini, korkularını ve ürettiği

diğer kültürel öğeleri başkaları ile paylaşma gereksinimi duymuştur (Deniz 2003). Kişilerarası iletişim, insan yaşamındaki temel unsurlardan biri olarak belirtilmektedir. İletişim sayesinde insanlar kendilerini anlatabilir ve başkalarını anlayabilirler. Bir bakış açısıyla iletişim, kişilerarası ilişkilerde herkesin mesajları aynı zamanda hem alıp hem verdiği, hem de yorumlayıp sonuç çıkardığı, başı sonu olmayan bir süreç olarak görülmektedir (Korkut 1996a). İletişim öğrenme sürecinde de önemli bir öğedir. Çünkü insan toplumsal yaşam için kendisine gereken bilgi, beceri ve tutumları iletişim yoluyla öğrenmektedir. İletişim sürecinin temelinde bireylerin sosyalleşmeleri söz konusudur. Bu nedenle iletişimi, hem bireyler arası bir süreç, hem de bunlar aracılığıyla toplumsal seviyede bir süreç olarak ele almak mümkündür (Güney 2007). İnsan, iletişime ilişkin bir donanımla dünyaya gelir ve doğduğu andan başlayarak iletişim kurmaya çalışır. Buna karşılık iletişim her zaman etkili olmaz. Karşılıklı iletişimde ortaya çıkan sorunlar duygu, düşünce ya da bilgilerin doğru iletilmemesine neden olabilir. İletişim sağlıklı olduğunda da insanlar kendi gereksinimlerini karşılayamaz, sağlıklı, doyurucu ilişkiler geliştiremez ve memnuniyetin yerini hoşnutsuzluk alır (Deniz 2003) İletişimin daha başarılı olmasını sağlayan bir dizi iletişim becerisi vardır. Bu beceriler, en yalın biçimiyle bireylerin etkili dinleme ve etkili tepki verme becerileri olarak özetlenmektedir. Sözü edilen bu becerilere sahip olma derecesine göre insanların daha doyurucu, daha anlamlı ilişkiler kurabilecekleri gibi daha yalnız ve mutsuz ilişkiler içinde de olabilecekleri belirtilebilir (Korkut 1996a).

İletişim, *“kişinin kendi yaşantılarına, duygularına, düşüncelerine ilişkin her türlü verinin bir başkasına aktarılması, alıcının bu mesajları alması ile ortak bir anlamın yaratılması sürecidir”* şeklinde tanımlanmaktadır (Deniz 2003: 8). Güney (2007: 261)’e göre ise iletişim *“bir bilginin, düşüncenin, duygunun, tutum ve kanının bir araç vasıtasıyla bir bireyden bir bireye, bireyden gruba, gruptan bireye, gruptan gruba, toplumdaki topluma karşılıklı aktarılması sürecidir”*. İletişim becerisi ise, *“kişinin gönderdiği mesajları doğru bir biçimde kodlaması ve iletmesi, aldığı mesajları hatasız biçimde anlamlandırmasına yarayan etkili tepki verme ve etkin dinleme becerilerinin tümüdür”* (Deniz 2003: 8) şeklinde tanımlanmaktadır.

İletişimin oldukça zor ve beceri gerektiren bir özellik taşıdığı belirtilmektedir. Kişilerarası ilişkilerde çok önemli olan iletişim becerileri en yalın olarak bireylerin etkili dinleme ve etkili tepki verme becerileri olarak özetlenebilmektedir. Bu iki becerinin uygun soru sorma, özetleme yapma, söylenenleri başka sözcüklerle tekrarlama, konuşanın davranışlarını, sözlerini ve duygularını tanımlama ve uygun biçimde yansıtma, mesajı anlayıp anlamadığını sınama, etkili geri bildirim verme gibi becerileri gerektirdiği ifade edilmektedir (Korkut 1999). İletişim becerileri dinleme, başkalarının açısından bakabilme yoluyla karşı tarafı anlamayı, konuşarak ya da sözsüz iletişimle de karşısındakine mesaj gönderebilmeyi sağlamaktadır. İletişim becerileri etkin olarak kullanılmadığında karşı tarafı etkili olarak dinleyememe, onu değer yargıları veya dünya görüşüne göre algılayamama, sürekli ya da çok konuşma, sözsüz iletişimi doğru ve yerinde kullanamama gibi sorunlar yaşanabilmektedir. Bu becerilerin herhangi birinde ya da bazılarında sorun yaşanması durumunda ise iletişimin başarılı ve sağlıklı olmasını engellemektedir (Kurtyılmaz 2005).

Günümüz dünyasında çalışma yaşantısı, insan yaşamının büyük ve önemli bir bölümünü kapsamaktadır. Çalışma yaşantısı, insan davranışını etkilemektedir. Bunun aksi de geçerlidir. Bireyin sahip olduğu bilgi, beceri ve yeteneklerle işe yönelik olarak sergilediği her türlü davranış da çalışma yaşamını etkilemektedir. İnsan yaşamının bütününde görece böylesine büyük bir zaman dilimini kapsayan çalışma yaşantısında başarı ve doyum sağlanması için bireyin sahip olduğu bilgi, beceri ve yetenekler, kişilik özellikleri ve ilgilerinin seçtiği mesleğe uygunluğu önem taşımaktadır. Her meslek, farklı bilgi, beceri ve yetenekler gerektirmektedir. Hemen hemen tüm meslekler için önem taşıyan becerilerden biri de “iletişim becerileri” olarak görülür. Her meslek belirli düzeyde bir iletişim becerisi

gerektirmektedir. Buna göre insan ilişkilerinin ön plana çıktığı işlerde iletişim becerileri daha önemli olarak değerlendirilmekte iken, insan ilişkilerine dayanmayan teknik içerikli işlerde o derece önemli bulunmadığı ifade edilmektedir (Toy 2007).

1.2. Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerine İlişkin Bazı Araştırmalar

Üniversite öğrencilerinin iletişim becerisi düzeylerini belirlemeyi amaçlayan çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmamızda öğrencilerin iletişim becerileri “İletişim Becerileri Envanteri” ile değerlendirildiği için bu başlık altında üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri (İBE) kullanarak ölçen araştırmalara yer verilmektedir. İlgili yazında yer alan araştırmaların bulguları ile araştırmamızın bulguları ileriki bölümlerde daha ayrıntılı olarak karşılaştırılacaktır. İBE kullanarak üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini araştıran çalışmalarda eğitim fakültelerinde yapılan araştırmaların ağırlıklı olduğu görülmüştür. Bu nedenle aşağıda yer verilen araştırmaların önemli bir bölümü eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğrencilere yöneliktir. Bununla beraber sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu (SHMYO) öğrencileri ile ilgili araştırmalar yapıldığı da görülmektedir ve bu araştırmalara da yer verilmiştir.

Çetinkaya (2011) tarafından yapılan araştırmada Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırmada iletişim becerileri, cinsiyet, sınıf, anne ve babanın eğitim durumları değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre iletişim becerileri ile anne ve babanın eğitim durumu değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamış; cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından ise anlamlı bir farklılık elde edilmiştir.

Bir eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin iletişim becerilerinin belirlendiği ve Acar (2009) tarafından yapılan araştırmada, cinsiyet, okunan bölüm, öğretim türü (I. Öğretim- II. Öğretim), ailenin yaşadığı yer, mezun olunan lise türü, ailenin öğrenciye karşı tutumu, arkadaşlarla ilişkiler değişkenleri ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin iletişim becerilerinin mezun oldukları lisenin türü ve algılanan anne-baba tutumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Yılmaz, Üstün ve Odacı (2009) tarafından üç üniversitede öğrenim gören okul öncesi öğretmen adayları üzerinde yürütülen araştırmada iletişim becerisi düzeyleri üniversite, yerleşim birimi, yaş ve sınıf düzeyine göre incelenmiştir. Öğrencilerin iletişim becerileri üniversitelerine ve sınıf düzeyine göre farklılık göstermiş, yerleşim birimi ve yaşlarına göre ise anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür.

Dilekman, Başcı ve Bektaş (2008) tarafından bir eğitim fakültesinin değişik bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerinin iletişim becerileri cinsiyet, sınıf düzeyi ve bölüm değişkenleri açısından incelenmiştir. Öğrencilerin iletişim becerilerinde cinsiyete ve sınıf seviyesine göre anlamlı fark bulunmazken, öğrenim görülen bölümler arasında anlamlı bir fark olduğu sonucu bulunmuştur.

Yukarıda yer verilen araştırmalar öğrencilerin iletişim becerilerini araştırmamıza benzer demografik değişkenler bakımından ele alan çalışmalardır. Başka araştırmalarda ise öğrencilerin iletişim becerileri ile duygusal zekâ, empatik eğilim, kişilik özellikleri, bağlanma stilleri gibi değişkenler açısından incelemeler yapılmıştır. Aşağıda bu araştırmalara yer verilmektedir.

Gürşimşek, Vural ve Demirsöz (2008) tarafından bir eğitim fakültesinin iki farklı programına devam eden öğretmen adaylarının iletişim becerileri puanları ve duygusal zekâ puanları öğrenim görülen programa göre incelenmiş, programlar arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Araştırmada ayrıca iletişim becerileri ve duygusal zekâ puanları arasındaki ilişki de incelenmiş öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çetinkaya ve Alparslan (2011) tarafından yapılan araştırmada da bir uygulamalı teknoloji ve işletmecilik yüksekokulu öğrencilerinin duygusal zekâlarının iletişim becerileri üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmış ve duygusal zekânın alt boyutlarından empatik duyarlılık boyutunun iletişim becerileri üzerindeki etkisi anlamlı bulunmuştur. Küçük (2011) tarafından yapılan araştırmada bir eğitim fakültesinde öğrenim gören müzik öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri ile iletişim becerisi düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmış, araştırma sonucunda müzik öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri ile iletişim becerileri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Toy (2007) tarafından yapılan araştırmada ise, üniversitede farklı alanlarda (mühendislik ve hukuk) eğitim gören öğrenciler, cinsiyet ve gördükleri üniversite eğitiminin etkileri göz önünde bulundurularak iletişim becerileri açısından karşılaştırılmıştır. Çalışmada iletişim becerileri ile bazı psikolojik -empatik beceri ve beş faktör kişilik özellikleri- ve demografik değişkenler arasındaki ilişki de incelenmiştir. Araştırmada iletişim becerileri açısından hukuk fakülteleri öğrencilerinin mühendislik fakülteleri öğrencilerinden, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2007) tarafından yapılan araştırmada bir eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri ile bağlanma stilleri cinsiyet, sınıf düzeyleri, anne-baba eğitim durumları, anne-baba tutumları, sosyo-ekonomik düzey bağlamında ele alınmıştır. İletişim becerilerine ilişkin olarak cinsiyet ve sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO) öğrencilerinin iletişim becerilerini araştıran Akyurt (2009) öğrencilerin öğrenim gördükleri alan (bölüm/program) ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşmıştır. SHMYO öğrencilerinin iletişim becerilerinin araştırıldığı Erigüç ve Eriş (2013) tarafından yapılan başka bir araştırmada, öğrencilerin iletişim becerileri, öğrencilerin kendileri ve aileleri ile ilgili sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre, kadın öğrencilerin iletişim becerileri erkek öğrencilerden yüksek bulunmuş, eğitim görülen programa ve sınıfa göre bir farklılık görülmemiştir. Ayrıca anne ve babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin iletişim becerileri üzerinde farklılık yarattığı sonucu bulunmuştur (Erigüç, Eriş 2013).

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırma, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Osmaneli Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri program, öğrenim düzeyi (sınıf), ailenin yaşadığı yer, annenin ve babanın eğitim düzeyleri, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne babanın çocuklarına karşı tutumu ve öğrencilerin arkadaşlarıyla ilişkileri değişkenlerine göre iletişim becerileri düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2010-2011 Öğretim Yılı Bahar Döneminde Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Osmaneli Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Osmaneli Meslek Yüksekokulunda Sağlık Kurumları İşletmeciliği (SKİ), Dış Ticaret (DT), Muhasebe ve Vergi Uygulamaları (MVU) isimli üç sosyal program ile Elektrik (E), Makine

(M), İklimlendirme ve Soğutma (İS) isimli üç teknik program olmak üzere toplam altı bölüm bulunmaktadır. Bu bölümlerde öğrenim gören öğrenci sayısı toplam 497'dir. Örneklem seçilmemiş öğrencilerin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde devamsızlıklar nedeniyle 133 öğrenciye ulaşılamamış, 364 öğrenciye anket dağıtılmış ve ankete cevap veren öğrenci sayısı ve araştırmanın çalışma grubu 364 olarak gerçekleşmiştir (evrenin %73,2'si). Anket uygulaması 28.04.2011 - 05.05.2011 tarihleri arasında yapılmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri "Kişisel Bilgi Formu" ve "İletişim Becerileri Envanteri" aracılığı ile elde edilmiştir. Kişisel Bilgi Formu; öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim gördüğü sınıf, ailesinin yaşadığı yer, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne-babanın öğrenciye yönelik tutumları, öğrencinin arkadaşlarıyla ilişkileri gibi tanımlayıcı özelliklerini belirlemeye yönelik toplam 10 sorudan oluşan bir formdur. İletişim Becerileri Envanteri (İBE), üniversite öğrencilerinin sahip oldukları iletişim beceri düzeylerini değerlendirmek amacıyla Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen 5'li Likert tipi bir ölçektir. Balcı ve Ersanlı tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında envanterin güvenirliğini ölçmek için yapılan test yarılama analizinde $r=,64$ ve test tekrar test sonucunda ise $r=,68$ bulunmuştur. Envanterin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı ,72'dir. Envanterin geçerlik çalışmasıyla ilgili olarak paralel form uygulaması yapılmıştır (Ersanlı ve Balcı, 1998). Bu amaçla Korkut (1996b) tarafından geliştirilen "İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği" ile korelasyonuna bakılmış ve korelasyon katsayısı $r=,70$ olarak elde edilmiştir. Ölçekte yer alan maddeler "her zaman 5, genellikle 4, bazen 3, nadiren 2 ve hiç bir zaman 1" şeklinde puanlanmaktadır. Ölçek toplam 45 anlatımdan oluşmaktadır ve elde edilebilecek en yüksek puan 225, en düşük puan ise 45'dir. Ölçek bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç alt boyuttan oluşur. Her bir boyutu ölçen 15 madde vardır. Her alt ölçek ayrı ayrı değerlendirileceği gibi ölçeğin toplamına bakarak bireyin genel iletişim beceri düzeyi de belirlenebilir. Her bir alt ölçekten alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan ise 15'dir. Hangi alt ölçekteki puanı yüksek ise iletişim becerisi açısından bireyin o alt boyutta daha iyi olduğu söylenebilir. Ölçeğin tamamı için ise puanların yüksekliği o bireyin iletişim beceri düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Ersanlı, Balcı 1998; Kumcağız ve diğerleri 2011).

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi için SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, gruplar arası farklılığı belirlemek için parametrik test varsayımları yerine geldiğinde t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), parametrik test varsayımları yerine gelmediğinde ise Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca ölçeğin iç tutarlılık katsayılarını hesaplamak için Cronbach Alpha testi uygulanmış ve Cronbach Alpha (iç tutarlılık) katsayısı 0,797 olarak bulunmuştur.

III. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin sosyo-demografik ve aileleri ile ilgili özellikleri Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo -Demografik ve Aileleri ile İlgili Özelliklerine Göre Dağılımı

Özellikler		Sayı (n)	%	Özellikler		Sayı (n)	%
Cinsiyet	Kadın	158	43,4	Yaş Grupları	18-20 yaş	230	63,2
	Erkek	206	56,6		21 yaş ve üzeri	134	36,8
Eğitim Program*	SKİ	71	19,5	Sınıf	1. sınıf	175	48,1
	DT	92	25,3		2. sınıf	189	51,9
	MVU	74	20,3				
	E	48	13,2				
	M	58	15,9				
	İS	21	5,8				
Ailenin Yaşadığı Yer	Köy	35	9,6	Ailenin Sosyo Ekonomik Düzeyi **	Düşük	27	7,4
	Kasaba	12	3,3		Orta	300	82,4
	İlçe	119	32,7		Yüksek	37	10,2
	İl	53	14,6				
	Büyük Şehir	145	39,8				
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	27	7,4	Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	4	1,1
	Okuryazar	23	6,3		Okuryazar	5	1,4
	İlkokul	200	55,0		İlkokul	155	42,6
	Ortaokul	79	21,7		Ortaokul	100	27,5
	Lise	29	8,0		Lise	82	22,5
	Üniversite	6	1,6		Üniversite	18	4,9
Anne Babanın Tutumu	Otoriter	63	17,3	Arkadaş İlişkileri	Olumlu ve sakin	307	84,3
	Demokratik	88	24,2		Sözel tartışmalar	54	14,8
	İlgisiz	3	0,8		Fiziksel kavga	3	0,8
	Koruyucu	204	56,0				
	Tutarsız	6	1,6				
Toplam		364	100	Toplam		364	100

* SKİ: Sağlık Kurumları İşletmeciliği, DT: Dış Ticaret, MVU: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, E: Elektrik, M: Makine, İS: İklimlendirme ve Soğutma.

** Ailenin Sosyo Ekonomik Düzeyi ile ilgili soruda, öğrencilere herhangi bir rakamsal değer verilmemiş, değerlendirme öğrencinin algısına bırakılmıştır.

Bu bölümde öncelikle araştırma kapsamındaki öğrencilerin iletişim becerilerine ilişkin toplam puanlara yer verilmektedir. Bu çalışmada kullanılan İBE, iletişim becerilerini bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açıdan ölçmektedir. Envanterden alınan toplam puan Genel İletişim Becerisi (GİB) puanını verirken, üç alt ölçekten alınan puanlar bilişsel, duyuşsal ve davranışsal iletişim becerileri (İB) puanlarını oluşturmaktadır. İBE ile ilgili tanımlayıcı istatistikler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. İletişim Becerileri ve Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri (n=364)

Boyutlar	Ranj (Aralık)	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	Ortalama	Std. Sapma
Bilişsel İB	35	35	70	55,14	6,09
Duyuşsal İB	37	33	70	53,41	6,46
Davranışsal İB	37	36	73	57,61	6,02
Genel İB	104	107	211	166,16	15,31

Tablo 2’de öğrencilerin İB düzey puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler sunulmaktadır. İBE’nden alınabilecek en düşük puan 45 en yüksek puan da 225’dir. Tablo 2’deki bulgulara bakıldığında GİB bakımından en düşük puanın 107 en yüksek puanın da 211 olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin GİB düzeyine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 166,16 olarak bulunmuştur. Bu bulgulara göre, öğrencilerin iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca İB boyutları açısından bakıldığında, davranışsal iletişim becerisi düzey ortalamasının diğer iki boyut ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin sosyo-demografik ve ailelerine ilişkin bazı özelliklere göre GİB ve alt boyutları puanları arasında bir farklılık olup olmadığının incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Öğrencilerin İletişim Becerileri Düzeyleri

Boyutlar	Cinsiyet	n	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Bilişsel İB	Kadın	158	56,44	5,10	3,756	0,000*
	Erkek	206	54,14	6,58		
Duyuşsal İB	Kadın	158	54,18	6,13	2,010	0,045*
	Erkek	206	52,82	6,66		
Davranışsal İB	Kadın	158	58,56	5,64	2,657	0,008*
	Erkek	206	56,88	6,22		
Genel İB	Kadın	158	169,19	13,66	3,350	0,001*
	Erkek	206	163,84	16,11		

* p<0,05 anlamlı farklılık

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 3), kadın öğrenciler ile erkek öğrencilerin Genel İletişim Becerileri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Alt boyutlar açısından bakıldığında bilişsel, duyuşsal ve davranışsal iletişim becerileri alt boyutlarında da kadın öğrenciler ile erkek öğrencilerin puanlarının farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre kadın öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve GİB puanları erkek öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 4. Yaş Gruplarına, Eğitim Programına ve Sınıf Değişkenine Göre Öğrencilerin İletişim Becerileri Düzeyleri

Değişken	n	Bilişsel İB	Duyuşsal İB	Davranışsal İB	Genel İB
		$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$
Yaş Grupları					
18-20	230	54,92 ± 5,83	53,38 ± 6,24	57,41 ± 5,68	165,72 ± 14,44
21-25	134	55,51 ± 6,51	53,46 ± 6,85	57,95 ± 6,59	166,93 ± 16,74
		t= -0,896 p= 0,371	t= 0,108 p= 0,914	t= 0,827 p= 0,409	t= 0,727 p= 0,468
Eğitim Programı*					
SKİ	71	55,57 ± 5,25	53,45 ± 5,38	57,87 ± 5,22	166,90 ± 12,74
DT	92	56,10 ± 6,57	53,42 ± 6,38	57,60 ± 6,34	167,14 ± 15,66
MVU	74	55,47 ± 5,32	54,59 ± 7,56	58,39 ± 6,36	168,45 ± 16,77
E	48	53,10 ± 6,55	51,91 ± 5,84	56,02 ± 6,77	161,04 ± 15,52
M	58	54,62 ± 6,68	52,25 ± 7,01	57,50 ± 5,65	164,37 ± 15,84
İS	21	54,33 ± 5,60	55,71 ± 4,85	57,95 ± 5,02	168,00 ± 12,77
		F= 1,834 p= 0,105	F= 1,933 p= 0,088	F= ,960 p= 0,442	F=1,750 p=0,123
Sınıf					
Birinci Sınıf	175	55,26 ± 5,85	53,56 ± 6,33	57,91 ± 5,93	166,73 ± 14,51
İkinci Sınıf	189	55,02 ± 6,31	53,28 ± 6,60	57,33 ± 6,11	165,64 ± 16,04
		t=0,370 p=0,712	t=0,411 p=0,681	t=0,918 p=0,359	t=0,682 p=0,496
Toplam	364	55,14 ± 6,09	53,41 ± 6,46	57,61 ± 6,02	166,16 ± 15,31

* SKİ: Sağlık Kurumları İşletmeciliği, DT: Dış Ticaret, MVU: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, E: Elektrik, M: Makine, İS: İklimlendirme ve Soğutma.

Öğrencilerin yaş gruplarına göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 4), GİB ve alt boyutlar puanlarının öğrencilerin yaş gruplarına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Bu bulgu, öğrencilerin İB puanlarının yaşlarına göre farklı olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri programa göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 4), GİB ve alt boyutlar puanlarının öğrencilerin öğrenim gördükleri programa göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$).

Bu bulgu, öğrencilerin İB puanlarının öğrencisi oldukları programa göre farklı olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 4), GİB ve alt boyutlar puanlarının öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Bu bulgu, öğrencilerin İB puanlarının öğrencisi oldukları sınıf düzeyine göre farklı olmadığını göstermektedir.

Tablo 5. Ailenin Yaşadığı Yere, Sosyo-Ekonomik Durumuna ve Öğrenciye Yönelik Tutumuna Göre Öğrencilerin İletişim Becerileri Düzeyleri

Değişken	n	Bilişsel İB	Duyuşsal İB	Davranışsal İB	Genel İB
		X ± SD	X ± SD	X ± SD	X ± SD
Yaşanan Yer					
Köy	35	53,54 ± 5,86	53,00 ± 5,74	56,82 ± 5,90	163,37 ± 14,81
Kasaba	12	53,25 ± 3,30	54,50 ± 4,40	57,33 ± 4,61	165,08 ± 8,97
İlçe	119	55,59 ± 5,55	53,27 ± 6,24	57,78 ± 5,66	166,66 ± 13,84
İl	53	55,28 ± 6,90	52,26 ± 7,32	57,77 ± 7,05	165,32 ± 18,20
Büyükşehir	145	55,25 ± 6,40	53,95 ± 6,62	57,62 ± 6,10	166,83 ± 15,92
Toplam	364	55,14 ± 6,09	53,41 ± 6,46	57,61 ± 6,02	166,16 ± 15,31
		$\chi^2=4,929$ p= 0,295	$\chi^2=2,725$ p= 0,605	$\chi^2=0,939$ p= 0,919	$\chi^2=1,342$ p= 0,854
Sosyo-ekonomik Durum					
Düşük	27	54,92 ± 6,22	53,77 ± 5,96	58,48 ± 4,87	167,18 ± 13,52
Orta	300	55,40 ± 5,81	53,42 ± 6,32	57,64 ± 5,66	166,47 ± 14,50
Yüksek	37	53,13 ± 7,76	53,08 ± 8,00	56,72 ± 9,02	162,94 ± 21,77
Toplam	364	55,14 ± 6,09	53,41 ± 6,46	57,61 ± 6,02	166,16 ± 15,31
		$\chi^2=3,448$ p= 0,178	$\chi^2=0,043$ p= 0,979	$\chi^2=1,290$ p= 0,525	$\chi^2=1,592$ p= 0,451
Aile Tutumu					
Otoriter	63	54,57 ± 6,34	51,85 ± 7,12	56,90 ± 6,61	163,41 ± 16,66
Demokratik	88	55,14 ± 6,85	53,95 ± 6,65	57,55 ± 6,28	166,65 ± 16,18
İlgisiz	3	52,66 ± 5,50	57,66 ± 3,78	61,66 ± 2,30	172,00 ± 10,58
Koruyucu	204	55,25 ± 5,70	53,58 ± 6,20	57,73 ± 5,83	166,58 ± 14,68
Tutarsız	6	58,16 ± 4,75	53,83 ± 4,70	58,83 ± 2,56	170,83 ± 8,70
Toplam	364	55,14 ± 6,09	53,41 ± 6,46	57,61 ± 6,02	166,16 ± 15,31
		$\chi^2=3,122$ p= 0,538	$\chi^2=6,394$ p= 0,172	$\chi^2=2,572$ p= 0,632	$\chi^2=2,364$ p= 0,669

Öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları yere göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 5), GİB ve alt boyutlar puanlarının öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları yere göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (p>0,05). Bu bulgu, öğrencilerin İB puanlarının ailelerinin yaşadıkları yere göre farklı olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyine göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 5), GİB ve alt boyutlar puanlarının öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (p>0,05). Bu bulgu, öğrencilerin İB puanlarının ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklı olmadığını göstermektedir. Anne babalarının çocuklarına (öğrencilerin kendilerine) yönelik tutumlarının nasıl olduğuna göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 5), öğrencilerin GİB ve alt boyutlar puanlarının farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (p>0,05). Bu bulgu, öğrencilerin İB puanlarının anne ve babalarının onlara yönelik tutumlarına göre farklı olmadığını göstermektedir.

Tablo 6. Annenin ve Babanın Eğitim Durumlarına Göre Öğrencilerin İletişim Becerileri Düzeyleri

Değişken	n	Bilişsel İB	Duyuşsal İB	Davranışsal İB	Genel İB
		X ± SD	X ± SD	X ± SD	X ± SD
Annenin Eğitim Durumu					
Okuryazar değil	27	56,51 ± 7,62	53,55 ± 6,69	57,96 ± 6,65	168,03 ± 17,32
Okuryazar	23	54,56 ± 5,85	52,86 ± 6,99	56,56 ± 4,56	164,00 ± 13,39
İlkokul	200	55,62 ± 5,51	53,36 ± 6,24	57,59 ± 5,76	166,58 ± 14,45
Ortaokul	79	54,08 ± 6,34	54,24 ± 6,28	58,06 ± 6,59	166,39 ± 15,90
Lise	29	54,20 ± 7,46	51,75 ± 8,33	57,34 ± 7,14	163,31 ± 19,89
Üniversite	6	53,33 ± 6,65	53,66 ± 2,06	56,16 ± 4,35	163,16 ± 9,88
Toplam	364	55,14 ± 6,09	53,41 ± 6,46	57,61 ± 6,02	166,16 ± 15,31
		$\chi^2=6,801$ p= 0,236	$\chi^2=4,421$ p= 0,491	$\chi^2=2,879$ p= 0,719	$\chi^2=4,561$ p= 0,472
Babanın Eğitim Durumu					
Okuryazar değil	4	58,50 ± 8,34	56,25 ± 5,90	55,75 ± 7,08	170,50 ± 17,93
Okuryazar	5	51,20 ± 7,32	52,00 ± 5,33	53,20 ± 5,35	156,40 ± 14,15
İlkokul	155	55,22 ± 5,62	52,84 ± 6,57	57,27 ± 5,94	165,34 ± 14,71
Ortaokul	100	54,69 ± 5,47	53,80 ± 5,74	57,67 ± 5,49	166,16 ± 13,42
Lise	82	55,50 ± 7,41	54,51 ± 6,96	58,81 ± 6,81	168,82 ± 18,62
Üniversite	18	55,61 ± 5,88	50,94 ± 6,86	56,33 ± 5,22	162,88 ± 12,52
Toplam	364	55,14 ± 6,09	53,41 ± 6,46	57,61 ± 6,02	166,16 ± 15,31
		$\chi^2=3,479$ p= 0,627	$\chi^2=6,523$ p= 0,259	$\chi^2=7,932$ p= 0,160	$\chi^2=6,646$ p= 0,248

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 6), GİB ve alt boyutlar puanlarının öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (p>0,05). Bu bulgu, öğrencilerin İB puanlarının annelerinin eğitim durumuna göre farklı olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 6), GİB ve alt boyutlar puanlarının öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (p>0,05). Bu bulgu, öğrencilerin İB puanlarının babalarının eğitim durumuna göre farklı olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin arkadaşlarıyla ilişkilerine göre yapılan karşılaştırmada (Tablo 7), arkadaşları ile ilişkilerine göre öğrencilerin Genel İletişim Becerileri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<0,05). Alt boyutlar açısından bakıldığında arkadaşlarıyla ilişkilerine göre öğrencilerin bilişsel iletişim becerileri puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,05). Fakat duyuşsal ve davranışsal iletişim becerileri alt boyutlarında öğrencilerin puanlarının farklılaştığı görülmektedir (p<0,05). Buna göre arkadaşlık ilişkileri olumlu ve sakin olan öğrenciler ile sözel kavgaların yaşandığı öğrencilerin iletişim becerileri puanları, arkadaşlarıyla aralarında fiziksel kavgalar olan öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 7. Arkadaşlarla İlişkilerine Göre Öğrencilerin İletişim Becerileri Düzeyleri

Boyutlar	Arkadaşlarla İlişkiler	n	Ortalama	Std. Sapma	χ^2	p
Bilişsel İB	Olumlu ve sakin	307	55,29	6,02	2,699	0,259
	Sözel tartışma	54	54,75	5,86		
	Fiziksel kavga	3	46,00	11,53		
	Toplam	364	55,14	6,09		
Duyuşsal İB	Olumlu ve sakin	307	53,53	6,40	7,726	0,021*
	Sözel tartışma	54	53,59	5,90		
	Fiziksel kavga	3	38,00	6,24		
	Toplam	364	53,41	6,46		
Davranışsal İB	Olumlu ve sakin	307	57,96	5,85	11,397	0,003*
	Sözel tartışma	54	56,38	5,98		
	Fiziksel kavga	3	43,66	7,09		
	Toplam	364	57,61	6,02		
Genel İB	Olumlu ve sakin	307	166,79	15,04	8,894	0,012*
	Sözel tartışma	54	164,74	14,09		
	Fiziksel kavga	3	127,66	18,14		
	Toplam	364	166,16	15,31		

*p<0,05 anlamlı farklılık (Kruskal-Wallis testi)

Tablo 8. İletişim Becerisi Boyutlarının Arkadaşlarla İlişkilere Göre Çoklu Karşılaştırılması

Boyutlar*	Arkadaşlarla İlişkiler (I)	Arkadaşlarla İlişkiler (J)	Ortalamaları n Farkı (I-J)	P
Duyuşsal İB	Olumlu ve Sakin	Sözel Tartışma	-,05839	,950
		Fiziksel Kavga	15,53420**	,000
	Sözel Tartışma	Fiziksel Kavga	15,59259**	,000
Davranışsal İB	Olumlu ve Sakin	Sözel Tartışma	1,57528	,070
		Fiziksel Kavga	14,29750**	,000
	Sözel Tartışma	Fiziksel Kavga	12,72222**	,000
Genel İB	Olumlu ve Sakin	Sözel Tartışma	-1,57528	,070
		Fiziksel Kavga	2,05405	,352
	Sözel Tartışma	Fiziksel Kavga	39,12812**	,000

* Arkadaş ilişkisine göre anlamlı farklılık gösteren iletişim becerisi boyutları

** Gruplar arasında anlamlı farklılık vardır (p<0,05)

Araştırmada duyuşsal İB, davranışsal İB ve GİB skorlarının öğrencilerin arkadaşlarıyla ilişkilerine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bu farklılıkların hangi grup veya gruplardan oluştuğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi uygulanmıştır. Uygulanan çoklu analiz sonucunda duyuşsal İB boyutunda fiziksel kavga arkadaş ilişkisinin diğer iki gruba göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Dolayısı ile fiziksel kavga arkadaş ilişkisi duyuşsal İB düzeylerinin arkadaş ilişkisine göre değişmesinde belirleyici grup olarak bulunmuştur. Benzer şekilde davranışsal İB boyutunda arkadaş ilişkisine göre anlamlı farklılıkların aralarında fiziksel kavgalar olan arkadaş ilişkisinden kaynaklandığı söylenebilir. GİB noktasında ise aralarında fiziksel kavgalar olan ve aralarında sözel tartışmalar olan grup ortalama farkları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Dolayısı ile GİB skorlarının arkadaşlarıyla ilişkilerine göre anlamlı farklılık göstermesi bu iki gruptan kaynaklanmaktadır (Tablo 8).

Öğrencilerin iletişim becerileri ve alt boyutları arasındaki ilişkiye Pearson Korelasyon Analizi ile bakılmıştır. Korelasyon işleminin sonuçları Tablo 9’da sunulmaktadır.

Tablo 9. Genel İletişim Becerileri ve Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Boyutlar	Bilişsel İB	Duyuşsal İB	Davranışsal İB	Genel İB
Bilişsel İB	1			
Duyuşsal İB	,431(**)	1		
Davranışsal İB	,599(**)	,529(**)	1	
Genel İB	,816(**)	,802(**)	,856(**)	1

** Korelasyon katsayısı 0,01 yanılma payında anlamlıdır. (2-yönlü)

Tablo 9’da görüldüğü gibi, iletişim becerileri alt boyutlarından olan bilişsel iletişim becerisi ile duyuşsal iletişim becerisi ($r=,431$, $p=0,00$); davranışsal iletişim becerisi ($r=,599$, $p=0,00$) ve GİB ($r=,816$, $p=0,00$) arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir.

IV. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Osmaneli Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin İB düzeylerinin, öğrencilerin sosyo-demografik ve aileleri ile ilgili çeşitli özelliklerine göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada kullanılan İBE’nden alınabilecek en yüksek puan 225 ve en düşük puan 45 olmaktadır. Bu çalışmada en yüksek puan 211, en düşük puan da 107 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin İB düzeylerine ilişkin görüşlerinin ortalama puanı 166,16 olarak bulunmuştur. Buna göre, öğrencilerin İB düzeylerine ilişkin görüşleri olumlu olarak değerlendirilebilir. İBE bilişsel (zihinsel), duyuşsal (duygusal) ve davranışsal olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlardan alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan da 15 olmaktadır. Ayrıca hangi alt ölçek puanı yüksek ise İB açısından öğrencilerin o alt boyutta daha iyi olduğu değerlendirilmektedir. Bu araştırmada davranışsal boyutta en düşük puan 36, en yüksek puan 73 olarak diğer boyutlardan daha yüksek olarak bulunmuştur. Davranışsal boyutun ortalaması da 57,61 olarak diğer boyutlardan daha yüksek olarak görülmektedir. Buna göre

öğrencilerin davranışsal İB düzeylerinin diğer boyutlardan daha iyi olduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

Bu çalışmada kullanılan ve Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İBE ile üniversite öğrencilerinin İB düzeylerini belirlemeyi amaçlayan çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan birinde Çetinkaya (2011) Türkçe öğretmen adaylarının en düşük İB puanını 132, en yüksek puanını ise 210 olarak; katılımcıların iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin ortalamasını 177,94 olarak hesaplamıştır. Buna göre çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu değerlendirilmiştir. Küçük (2011) tarafından yapılan başka bir çalışmada müzik öğretmeni adaylarının İB puan ortalaması 169,41 olarak bulunmuştur. Yazar çalışmada iletişim becerisi puan ortalamasına yönelik elde edilen değerlerin, müzik öğretmeni adaylarının iletişim becerilerini iyi düzeyde algıladıklarını göstermekte olduğu yorumunda bulunmuştur. Acar (2009) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının zihinsel İB puanı 53,10, duygusal İB puanı 48,01, davranışsal İB puanı 52,01, toplam İB puanı ise 153,12 olarak bulunmuştur. Gürşimşek, Vural ve Demirsöz (2008) tarafından öğretmen adaylarının (sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği) iletişim becerileri puanları 146,53'tür. İB alt ölçeklerinden duyuşsal boyutta 47,09, bilişsel boyutta 45,43, davranışsal boyutta 50,63 ile öğretmen adayları İB alt boyut ortalamalarının üzerinde bir düzeyde olduğu değerlendirilmiştir. Toy (2007) tarafından yapılan çalışmada mühendislik ve hukuk fakülteleri öğrencilerinin zihinsel İB puanı 54,49, duygusal İB 54,45, davranışsal İB 56,33, GİB puanı da 165,27 olarak bulunmuştur. Akyurt (2009) tarafından SHMYO öğrencilerinin İB düzeylerinin değerlendirildiği çalışmada, öğrencilerin davranışsal İB puan ortalamaları 36,64, zihinsel İB puan ortalamaları 42,15 ve duygusal İB ortalamaları 32,82, GİB puan ortalamaları ise 111,62 olarak bulunmuştur. Erigüç ve Eriş (2013) tarafından yapılan çalışmada ise SHMYO öğrencilerinin bilişsel İB puan ortalamaları 56,80, duyuşsal İB puan ortalamaları 52,63, davranışsal İB puan ortalamaları 57,18, GİB puan ortalamaları ise 166,62 olarak bulunmuştur.

Yukarıda İBE ile öğrencilerin iletişim becerilerini belirleyen araştırmalardan bazılarının GİB ve alt boyutları puanlarına değinilmiştir. Burada yer verilen araştırmaların puan ortalamalarına bakıldığında, değişik üniversitelerde ve bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin İBE puanları ve ortalamaları gerek toplamda gerekse alt boyutlar bakımından çeşitlilik gösterdiği görülmektedir.

Bu çalışmada, öğrencilerin cinsiyetlerine göre duyuşsal, davranışsal ve GİB puanlarının farklılık gösterdiği görülmüştür. Buna göre kız öğrencilerin duyuşsal, davranışsal ve GİB düzeylerine ilişkin görüşlerinin erkek öğrencilerden daha olumlu olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Çetinkaya (2011) tarafından yapılan çalışmada Türkçe öğretmen adaylarında ve Erigüç ve Eriş (2013) tarafından yapılan çalışmada da SHMYO öğrencilerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık olduğunu, kız öğrencilerin İB düzeylerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu bulunmuştur. Acar tarafından (2009) öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin ele alındığı çalışmada ise öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre İB toplam puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak İBE alt boyutlarından davranışsal İB alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmuş, erkek öğretmen adaylarının ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre, iletişim ölçeğinin davranışsal boyutunda erkek öğretmen adaylarının lehine bir fark olduğunu söylemek mümkündür. Toy (2007) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin duygusal İB alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir fark görülmezken, zihinsel, davranışsal ve genel iletişim becerilerinde kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık vardır. Bu alanlarda kız öğrencilerin ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek olması, kız öğrencilerin zihinsel, davranışsal ve genel iletişim becerileri açısından erkeklerden daha iyi olduklarını göstermektedir. Dilekman, Başçı ve Bektaş (2008) ile Yılmaz (2007) tarafından yapılan iki ayrı çalışmada

ise eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri incelenmiş ve öğrencilerin iletişim becerileri arasında cinsiyete göre anlamlı fark elde edilememiştir. Görüldüğü gibi cinsiyet değişkeni ile ilgili bir genelleme yapmak doğru olmayacaktır.

Bu araştırmanın bulgularına göre yaş grupları, eğitim görülen program ve sınıf, ailenin yaşadığı yer, ailenin sosyo-ekonomik durumu, ailenin öğrenciye yönelik tutumları, annenin ve babanın eğitim durumları değişkenleri bakımından öğrencilerin iletişim becerilerinin farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda buna ilişkin tartışmalara yer verilmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi bu çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin yaş gruplarında GİB ve alt boyutları bakımından farklılık göstermediği bulunmuştur. Benzer şekilde Yılmaz, Üstün ve Odacı (2009) tarafından yapılan araştırmada da okul öncesi öğretmen adaylarının İB düzeylerinin yaşa göre değişiklik göstermediği sonucu bulunmuştur. Erigüç ve Eriş (2013) tarafından yapılan araştırmada, GİB ortalamaları bakımından bir farklılık görülmezken, davranışsal İB alt boyutunda bir farklılık olduğu ve 18-20 yaş grubundaki öğrencilerin daha olumlu değerlendirme yaptıkları bulunmuştur.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin öğrenim gördükleri programa göre GİB ve alt boyutları bakımından aralarında anlamlı fark bulunmamıştır. Başka bir ifadeyle, öğrenim gördükleri program, öğrencilerin İB düzeyleri açısından farklılık yaratmamaktadır. Benzer şekilde Erigüç ve Eriş (2013) ve Acar (2009) tarafından yapılan araştırmalarda da öğrencilerin okudukları bölüme göre GİB puanları ve alt boyutlara ait puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Toy (2007) tarafından yapılan araştırmada, mühendislik fakültelerinde ve hukuk fakültelerinde okuyan öğrencilerin duygusal İB açısından anlamlı fark göstermediklerine işaret edilmektedir. Zihinsel, davranışsal ve toplam İB açısından bakıldığında okunan alan etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür. Mühendislik fakülteleri ve hukuk fakülteleri öğrencilerinin zihinsel, davranışsal ve GİB düzeylerinde anlamlı bir farklılık vardır. Böylece, bu boyutlarda hukuk fakülteleri öğrencilerinin ortalamalarının, mühendislik fakülteleri öğrencilerinin ortalamalarından yüksek olması, hukuk fakültelerinde okuyan öğrencilerin mühendislik fakültelerinde okuyan öğrencilerden zihinsel, davranışsal ve GİB açısından daha iyi olduklarını göstermektedir. Diğer bir deyişle zihinsel, davranışsal iletişim becerileri, üniversitede bu iki farklı eğitim alanında okumaya bağlı olarak farklılaşmaktadır. Akyurt (2009) tarafından yapılan araştırmada, Tıbbi Laboratuvar alanında eğitim gören öğrencilerin İB puan ortalamalarının diğer bölümlere göre yüksek çıktığı bulunmuş, puan ortalaması en düşük olan bölüm Patoloji Laboratuvar bölümü öğrencileri olmuştur.

Bu çalışmaya göre öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre GİB ve alt boyutları bakımından aralarında anlamlı fark bulunmamıştır. Öğrencilerin iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Başka bir ifadeyle, öğrenim görülen sınıf, öğrencilerin İB açısından farklılık yaratmamaktadır. Benzer şekilde Erigüç ve Eriş (2013), Dilekman, Başçı ve Bektaş (2008) ile Yılmaz (2007) tarafından yapılan araştırmalarda da öğrencilerin sınıf seviyelerine göre İB düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Toy (2007) tarafından yapılan araştırma da birinci ve dördüncü sınıflarda okuyan öğrenciler arasında duygusal, zihinsel, davranışsal ve GİB açısından anlamlı fark bulunmadığı, dolayısıyla iletişim becerilerinde eğitime bağlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermektedir. Farklı olarak Çetinkaya (2011) tarafından yapılan araştırmada Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, 1.sınıf öğrencilerinin İB açısından daha olumlu görüş bildirdikleri bulunmuştur. Benzer bir sonuç Yılmaz, Üstün ve Odacı (2009) tarafından yapılan çalışmada da görülmüş, okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre İB düzeyleri açısından anlamlı bir fark olduğu, dördüncü sınıf öğrencilerinin iletişim

becerileri düzeylerinin, diğer sınıflardan düşük olduğu sonucu bulunmuştur. Burada söz edilen araştırma sonuçlarına bağlı olarak sınıf değişkeni açısından bir genellemeye gitmek gerekmemektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları yerleşim birimine göre İB düzeyleri açısından bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve GİB arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Benzer sonuçlar başka araştırmalarda da elde edilmiştir. Yılmaz, Üstün ve Odacı (2009) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim birimine göre İB düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir. Diğer bir araştırmada Acar (2009) öğretmen adaylarının ailelerinin yaşadıkları yere göre İB toplam puanlarının ortalamaları ve alt boyutlara ait puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Başka bir deyişle ailenin yaşadığı yere göre, öğretmen adaylarının İB düzeyleri anlamlı farklılık göstermemektedir. Yılmaz, Üstün ve Odacı (2009) tarafından yürütülen araştırmada da okul öncesi öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim birimine göre İB becerileri düzeyleri açısından anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmiştir. Eriğüç ve Eriş (2013) tarafından yürütülen araştırmada ise, öğrencilerin GİB ortalamalarının farklılık göstermediği, alt boyutlar açısından bakıldığında ise davranışsal İB alt boyutunda öğrencilerin puanlarının farklılaştığı görülmektedir. Buna göre ailesi büyükşehirde yaşayan öğrencilerin davranışsal İB puanları diğer yerleşim yerlerindeki öğrencilerden daha yüksektir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumuna göre bilişsel, duyuşsal, davranışsal alt boyutlar ve GİB bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Benzer şekilde Toy (2007) tarafından yapılan çalışmada da sosyo-ekonomik düzeye bağlı olarak katılımcıların zihinsel, duygusal, davranışsal ve GİB düzeylerinin tümünde gruplar arası anlamlı fark bulunmamaktadır. Farklı olarak Yılmaz (2007) tarafından yürütülen araştırmada ise eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal İB puanları açısından sosyo-ekonomik düzeyler arasında fark bulunmuştur. Duygusal iletişim becerisinden alınan puanlar açısından sosyo-ekonomik düzeyi düşük olanların ortalamaları; sosyo-ekonomik düzeyleri orta ve yüksek olan bireylerin ortalamalarından daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bilişsel ve davranışsal İB puanları açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Eriğüç ve Eriş (2013) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyine göre GİB puanlarının farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Alt boyutlar açısından bakıldığında ailelerin sosyo-ekonomik düzeyine göre öğrencilerin duyuşsal ve davranışsal İB puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamış, fakat bilişsel İB alt boyutunda öğrencilerin puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Buna göre ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak algılayan öğrencilerin bilişsel İB puanları diğer öğrencilerden daha yüksektir.

Bu çalışmada, öğrencilerin İB düzeylerinin anne ve babalarının çocuk yetiştirme tutumlarına göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Eriğüç ve Eriş (2013) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin İB düzeylerinin anne babalarının çocuklarına (öğrencilere) yönelik tutumlarına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Farklı sonuçlara ulaşan ve Acar (2009) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmen adaylarının algıladıkları anne-baba tutumuna göre zihinsel ve duygusal alt boyuta ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, davranışsal alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasında aile tutumuna göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Anne-baba tutumunu “demokratik ve hoşgörülü” algılayan öğretmen adaylarının zihinsel İB düzeyleri, anne-baba tutumunu “ilgisiz ve tutarsız-dengesiz”, “koruyucu ve denetleyici” olarak algılayan öğretmen adaylarının zihinsel İB düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksektir. Yılmaz (2007) tarafından yürütülen araştırmada ise eğitim fakültesi öğrencilerinin davranışsal İB puanları açısından ebeveyn tutumları arasında fark bulunmuştur. Davranışsal iletişim becerisinden alınan puanlar açısından ebeveynlerini

“demokratik” olarak algılayan bireylerin ortalamaları; ebeveynleri “otoriter, ilgisiz, koruyucu, tutarsız” olarak algılayan bireylerin ortalamalarından daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bilişsel iletişim becerisi ve duygusal iletişim becerisinden alınan puanlar açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Bu araştırmada öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyine göre İB düzeyleri açısından bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve GİB arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Benzer sonuçlar başka araştırmalarda da elde edilmiştir. Çetinkaya (2011) tarafından yürütülen araştırmada, Türkçe öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz (2007) tarafından yapılan bir diğer araştırmada da eğitim fakültesi öğrencilerinin İB puanları açısından anne eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer şekilde Toy (2007) tarafından yapılan araştırmada da annelerinin eğitim durumuna bağlı olarak öğrencilerin zihinsel, duygusal, davranışsal ve GİB puanlarının tümünde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu araştırmaların sonuçlara göre katılımcıların İB düzeylerine ilişkin görüşlerinin annenin eğitim durumuna göre değişmediği bulunmuştur. Fakat farklı sonuçlara ulaşan Erigüç ve Eriş (2013), annelerinin eğitim durumuna göre öğrencilerin GİB düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu, annesinin eğitim düzeyi ilkökul olan öğrencilerin İB puanlarının diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada alt boyutlar açısından bakıldığında öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal İB puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, davranışsal İB alt boyutunda öğrencilerin puanlarının farklılaştığı ve annesinin eğitim düzeyi ilkökul olan öğrencilerin GİB puanlarının, lise ve üstü olan öğrencilerin de davranışsal İB puanlarının diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür (Erigüç, Eriş 2013).

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre İB düzeyleri açısından bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve GİB arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Benzer sonuçlar başka araştırmalarda da elde edilmiştir. Bu araştırmalardan birinde Toy (2007) tarafından yapılan analizlerde babanın eğitim durumuna bağlı olarak zihinsel, duygusal, davranışsal ve genel (toplam) İB puanlarının tümünde gruplar arası anlamlı fark bulunmamaktadır. Çetinkaya (2011) tarafından yürütülen bir diğer araştırmada da Türkçe öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre katılımcıların İB düzeylerine ilişkin görüşlerinin babanın eğitim durumuna göre değişmediği belirtilmektedir. Farklı sonuçlara ulaşan ve Yılmaz (2007) tarafından yürütülen araştırmada ise eğitim fakültesi öğrencilerinin İB alt boyutlarından olan bilişsel İB puanları açısından baba eğitim durumları arasında fark bulunmuştur. Bilişsel iletişim becerisinden alınan puanlar açısından babası üniversite düzeyinde öğrenim görmüş olan bireylerin ortalamaları; babası lise, ortaokul, ilkökul, okur-yazar olan bireylerin ortalamalarından daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Duygusal iletişim becerisinden alınan puanlar açısından da baba eğitim durumları arasında fark bulunmuştur. Duygusal iletişim becerisi açısından babası okur-yazar olan bireylerin ortalamaları; babası ilkökul, ortaokul, lise, üniversite düzeyinde öğrenim görmüş bireylerin ortalamalarından daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Davranışsal iletişim becerisinden alınan puanlar açısından ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Erigüç ve Eriş (2013) tarafından yürütülen araştırmada babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin GİB düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Alt boyutlar açısından bakıldığında öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal İB puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, davranışsal İB alt boyutunda öğrencilerin puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Araştırmaya göre, babasının eğitim düzeyi ilkökul olan öğrencilerin davranışsal İB ve GİB puanlarının diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmamızda öğrencilerin arkadaşları ile ilişkilerine göre bilişsel İB düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemişken, duyuşsal, davranışsal ve GİB bakımından farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre arkadaşlık ilişkileri “genellikle olumlu ve sakin” olan ve “genellikle arkadaşları ile aralarında sözel tartışmalar yaşadığını” belirten öğrencilerin İB düzeyleri “genellikle aralarında fiziksel kavga olduğunu” ifade eden öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Bir başka araştırmada Acar (2009) öğretmen adaylarının arkadaş ilişkilerine göre İB düzeylerinin zihinsel, davranışsal alt boyutlar ve toplam puan ortalamalarında farklılık gösterdiği, duygusal alt boyuta ilişkin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark çıkmadığı sonucuna ulaşmıştır. Genel arkadaşlık ilişkisi “olumlu ve sakin” olan öğretmen adaylarının İB puan ortalamaları diğerlerine göre daha yüksek çıkmıştır. Buna göre yazar, arkadaş ilişkilerinde kendilerini “olumlu ve sakin” olarak algılayan gençlerin, etkili İB kullandıklarını yorumunda bulunmaktadır. Farklı olarak Erigüç ve Eriş (2013) tarafından yapılan araştırmada ise, öğrencilerin puanlarının genel ve alt boyutlar bakımından farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada yapılan Pearson analizi sonuçlarına göre öğrencilerin GİB ve alt boyutlar bakımından İB düzeyleri arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Yılmaz (2007) tarafından yapılan başka bir araştırmada ise İB ve alt boyutları arasında orta ve düşük düzeyde, pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Erigüç ve Eriş (2013) tarafından yürütülen araştırmanın Pearson analizi sonuçlarına göre ise İB alt boyutlarından bilişsel ve duyuşsal İB; davranışsal ve GİB arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür.

Bu araştırmanın sonuçları bakımından öğrencilerin İB düzeylerinin iyi ve olumlu yönde olduğu değerlendirilmesi yapılabilir. Kız öğrencilerin duyuşsal, davranışsal ve GİB düzeylerine ilişkin görüşlerinin erkek öğrencilerden daha olumlu olduğu görülmüştür. Ayrıca arkadaşları ile ilişkileri iyi olan öğrencilerin genel iletişim becerilerinin de diğer öğrencilerden yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmada yaş grupları, eğitim görülen program ve sınıf, ailenin yaşadığı yer, annenin ve babanın eğitim durumları, ailenin sosyo-ekonomik durumu, ailenin öğrenciye yönelik tutumları bakımından öğrencilerin iletişim becerilerinin farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin İB düzeylerinin daha da iyi duruma getirilmesi yönündeki gayretlerin, verilecek eğitimlerin ve uygulamaların yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Acar V. (2009) **Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri**. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
2. Aebersold M. Tschannen D. and Sculli G. (2013) Improving Nursing Students' Communication Skills Using Crew Resource Management Strategies. **Journal of Nursing Education**. 52(3):125-130.
3. Akyurt N. (2009) **Sağlıkta İletişim ve Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri**. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 4(11):15-33.

4. Baum T. (2002) Skills and Training for the Hospitality Sector: A Review of Issues. **Journal of Vocational Education and Training**. 54(3):343-364.
5. Can H. Aşan Ö. ve Aydın M. E. (2006) **Örgütsel Davranış**. Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., Ankara.
6. Çetinkaya Ö. ve Alparslan A. M. (2011) **Duygusal Zekânın İletişim Becerileri Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma**. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 16(1):363-377.
7. Çetinkaya Z. (2011) Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. **Kastamonu Eğitim Dergisi**. 9(2):567-576.
8. Demirel Y. Ökdem F.Ş. ve Saracoğlu F. (2010) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Verilen Temel İletişim Becerileri Dersinin Öğrencilerin İletişim Becerilerini Değerlendirme Düzeylerine Etkisi. **MYO-ÖS 2010-Ulusal Meslek Yüksekokulları Öğrenci Sempozyumu**, Düzce.
9. Deniz İ. (2003) **İletişim Becerileri Eğitiminin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin İletişim Becerisi Düzeylerine Etkisi**. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
10. Deniz M. E. ve Sümer A. S. (2010) Farklı Özanlayış Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinde Depresyon, Anksiyete ve Stresin Değerlendirilmesi. **Eğitim ve Bilim**. 35(158):115-127.
11. Dilekman M. Başcı Z ve Bektaş F. (2008) Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 12(2):223-231.
12. Erigüç G. ve Eriş H. (2013) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri: Harran Üniversitesi Örneği. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**. 12(46):232-254.
13. Erigüç G. ve Köse Durukan S. (2013) Evaluation of Emotional Intelligence and Communication Skills of Health Care Manager Candidates: A Structural Equation Modeling. **International Journal of Business and Social Science**. 4(13):115-123.
14. Ersanlı K. ve Balcı S. (1998) İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**. 2(10):7-12.

15. Güney S. (2007) Yönetim ve Organizasyonun Bazı Temel Kavramları, **Yönetim ve Organizasyon**. İçinde: Güney S. (ed.) ss: 25-58. Nobel Yayın Dağıtım, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara.
16. Gürşimşek I. Vural E. D. ve Demirsöz S. E. (2008) Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekâları ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişki. **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 16:1-11.
17. Hannah A. Millichamp C.J. and Ayers K.M.S. (2004) A Communication Skills Course for Undergraduate Dental Students. **Journal of Dental Education**. 68(9):970-977.
18. Korkut F. (1996a) Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından İletişim Becerilerini Değerlendirmeleri. **III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi**. Çukurova Üniversitesi, Adana.
19. Korkut F. (1996b) İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışmaları. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**. 2(7):18-23.
20. Korkut F. (1999) Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri**. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1076, ss:208-218, Eskişehir.
21. Kumcağız H. Yılmaz M. Çelik S.B. ve Avcı İ.A. (2011) Hemşirelerin İletişim Becerileri: Samsun İli Örneği. **Dicle Tıp Dergisi**. 38(1):49-56.
22. Kurtyılmaz Y. (2005) Öğretmen Adaylarının Saldırganlık Düzeyleri ile Akademik Başarıları, İletişim ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler: (Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma). **Yüksek Lisans Tezi**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
23. Küçük P. D. (2011) Müzik Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilimleri ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. **2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications**, Siyasal Kitabevi, ss:935-942, Ankara.

24. Rees C. Sheard C. and McPherson A. (2004) Medical Students' Views and Experiences of Methods of Teaching and Learning Communication Skills. **Patient Education and Counseling**. 54(1):119-121.
25. Toy S. (2007) Mühendislik ve Hukuk Fakülteleri Öğrencilerinin İletişim Becerileri Açısından Karşılaştırılması ve İletişim Becerileriyle Bazı Değişkenler Arasındaki İlişkiler. **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
26. Yılmaz B. (2007) Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İletişim Becerileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki. **Yüksek Lisans Tezi**, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
27. Yılmaz M. Üstün A. ve Odacı H. (2009) Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. **Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi**. 1(1):8-19.